

Forslag til planprogram

Kommuneplanens samfunnsdel

Revisjon

2025

Planid: 25/371

Dato: 29.01.2024

Innhold

1. Bakgrunn, formål og føringer	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Lovgrunnlag	4
1.3 Kommunale føringer	4
1.4 FNs bærekraftsmål	5
1.5 Nasjonale og regionale føringer	6
1.6 Formål med fastsettelse av revisjon av kommuneplanens samfunnsdel	8
1.7 Retning for ny samfunnsdel	8
2. Utredninger i planarbeidet	9
3. Planprosess	12
3.1 Forankring	12
3.2 Medvirkning	13
3.3 Hvordan gi merknader til foreslått planprogram	14
3.4 Framdrift og medvirkningsplan	14

1. Bakgrunn, formål og føringer

1.1 Bakgrunn

Kommuneplanen er kommunens overordnede plan og styringsdokument, og består av en samfunnsdel og en arealdel, som sammen danner grunnlaget for all kommunal planlegging, inkludert budsjettet som er kommunens handlingsplan.

Kommuneplanens samfunnsdel angir retningen for kommunens samfunnsutvikling.

Planstrategien for 2024-2028 fastsetter at kommuneplanens samfunnsdel 2023 – 2035 skal revideres, og at planprogrammet for revisjonen skal vedtas i 2025.

Kommuneplanens samfunnsdel ble utarbeidet i 2014, og denne ble rullert i 2023.

I forbindelse med revisjon, skal det utarbeides et planprogram. Planprogrammet utgjør grunnlaget for arbeid med revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel.

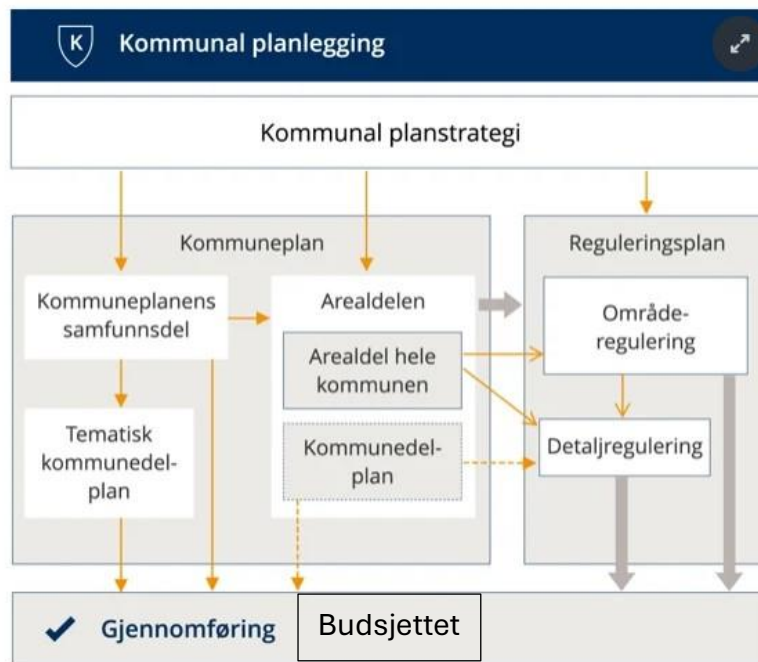
Planprogrammet er “planen for planen” og avklarer premissene for arbeidet med revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel.

Planprogrammet skal gjøre rede for:

- Formålet med planarbeidet
- Behovet for utredninger
- Planprosessen med frister og deltakere
- Opplegget for medvirkning, spesielt for grupper som det antas å bli særlig berørt
- Hvilke alternativer som vil vurderes

Formannskapet behandler forslag til planprogram før det sendes på høring. Videre fastsettes planprogrammet av kommunestyret etter eventuelle endringer er utført.

Formålet med foreliggende planprogram er å avklare rammene og formålet med planarbeidet for revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel. Videre vil planprogrammet beskrive hvordan prosessen skal gjennomføres.

Figur 1: Sammenhenger i kommunale plansystemet. Basert på figur fra Kommunal- og distriktsdepartementet (2022)

1.2 Lovgrunnlag

Planprogrammet utarbeides etter reglene i plan- og bygningsloven (pbl.) §4-1 og §11-13. Forslag til planprogram sendes ut på høring og legges ut til offentlig ettersyn, samtidig med varsel om oppstart og kunngjøring av planarbeidet, og gjøres tilgjengelig på internett. Fristen for å gi uttalelse er minimum seks uker.

Foreliggende planprogram legger opp til at samfunnsdelen utarbeides separat fra arealdelen. Disse kan jf. pbl. §11-12 utarbeides samlet eller hver for seg.

Samfunnsdelens funksjon som retningsgivende (jf. pbl. §11-2) bygges videre og tydeliggjøres, med fokus på å utvikle en plan samtidig er dynamisk og gir forutsigbarhet. Videre fastsetter pbl. kapittel 11 bestemmelser om krav til innhold, prosess og virkninger av kommuneplanen.

1.3 Kommunale føringer

Gjeldende kommuneplaner

Stange kommunes samfunnsdel 2023-2035, rullert 18.10.2023 har en overordnet visjon: "sammen om vekst og utvikling" med hovedmål om "bosetting og næringsetablering i Stange." Satsningsområdene er: folkehelse; bolyst og attraktivitet; barnehage, skole og utdanning; og infrastruktur, underbygget av satsninger på beredskap, klima og innovasjon.

Arealstrategien er:

- I. Satsing på tettstedene langs InterCity-strekningen
- II. Kulturlandskapet og Mjøsa
- III. Videreutvikling av Romedal til et tettsted for Stange øst
- IV. Tettstedsutvikling: Muligheter og målsettinger

Stange kommunes arealdel 2023-2035, rullert 18.10. 2023 avklarer arealbruk i kommunen gjennom plankart og bestemmelser. Kommuneplanen skal være langsiktig og har en ramme på tolv år.

Planstrategi 2024-2028 (K-sak 44/24) identifiserer hovedutfordringer og mulighetsrom for Stange kommune, og legger føringer for gitte temaer til utredning i planarbeidet med revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel.

1.4 FNs bærekraftsmål

FN vedtok bærekraftsmålene i 2015, og målene fremmer sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. 17 mål utgjør den globale arbeidsplanen for samfunnsutvikling fram mot 2030. Målene handler blant annet om sosial rettferdighet, god helse og å begrense klimaendringene og tap av naturmangfold.

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål og regjeringen har vedtatt forventninger om at disse skal ligge til grunn for kommunenes samfunnsplanlegging.¹ FNs bærekraftsmål ble tatt inn i gjeldende kommuneplanens samfunnsdel for Stange i rulleringen i 2023, og det ble gjennomført en kartlegging av kommunens styrker og svakheter med utgangspunkt i målene i 2023. I arbeidet med revisjonen av samfunnsdelen vil det vurderes å oppdatere prioriteringer, mål og lange utviklingstrekk i henhold bærekraftsmålene for å følge disse aktivt opp, og koble disse til de mest aktuelle mulighetene lokalt og regionalt.

Ved arbeid med kommuneplanens samfunnsdel kan følgende bærekraftsmål være særlig relevante: 3 god helse og livskvalitet, 4 god utdanning, 7 ren energi til alle, 9 industri, innovasjon og infrastruktur, 10 mindre ulikhet, 11 bærekraftige byer og lokalsamfunn, 12 ansvarlig forbruk og produksjon, 13 stoppe klimaendringene og 15 livet på land. I tillegg er 16 fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner og 17 samarbeid om å nå målene.

¹ Regjeringen: *Nasjonale forventninger til kommunal planlegging 2023-2027 (2023)* s. 3

Figur 2: FNs bærekraftsmål. Kilde: FN-sambandet (2024)

1.5 Nasjonale og regionale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027 er retningsgivende og legges til grunn i arbeidet med regional og kommunal planlegging. Planleggingen skal fremme bærekraftig utvikling, og forventningene gir retning for hvordan bærekraftsmålene kan følges opp.

I perioden har de nasjonale forventningene fem prioriterte områder:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
 - o Oppdaterte planer
 - o Effektive og involverende planprosesser
 - o Kunnskapsbasert planlegging, kompetanse og kvalitet
 - o God samordning mellom myndighetene
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
 - o Levende byer, tettsteder og bygder
 - o Nok og varierte boliger
 - o Gode fysiske rammer for hverdagslivet
 - o Natur- og kulturmiljø som ressurs
 - o Bedre levekår og folkehelse
 - o Varierte møteplasser og tilbud
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
 - o Legge til rette for grønne industrinæringer

- Tilgang på kompetanse, arbeidskraft og gode tjenester
- God infrastruktur som grunnlag for verdiskaping
- Tilrettelegging for natur- og kulturbasert næringsliv

- Klima, natur og miljø for framtida
 - Helhetlig planlegging for å nå klima- og miljømålene
 - Forebygge klimagassutslipp og sikre muligheten for karbonopptak
 - Bevare naturmangfold, friluftslivsinteresser og kulturmiljø
 - Rene og rike vann og vassdrag

- Samfunnssikkerhet og beredskap
 - Naturfarer og klimatilpasning
 - Forsvarets arealbehov
 - Vern av dyrka jord
 - Rent og trygt drikkevann
 - Risiko- og sårbarhetsanalyser som grunnlag for bedre planer

Statlige planretningslinjer for klima og energi (vedtatt 20.12.2024)

Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (vedtatt 20.12.2024)

Rikspolitiske retningslinjer for barn i planlegging (vedtatt 20.09.1995)

Regionale føringer

Regionale planer skal hensyntas i kommunal planlegging og virksomhet i regionen, jf. Pbl. §8-2.

- Innlandsstrategien 2024-2028, vedtatt 19.10.24 er planstrategien for Innlandet fylkeskommune viser til regionale, langsiktige utviklingsmål. Satsningsområder for perioden er innbyggere, inkludering, innovasjon og infrastruktur.
- Regional plan for klima, energi og miljø 2023-2030 (vedtatt 13.06.2023)
- Regional plan for samfunnstryggleik 2023-2035 (vedtatt 14.06.2023)
- Regional plan for det inkluderende innlandet 2023-2026 (vedtatt 21.02.2023)
- SMAT-planen er også retningsgivende for miljø-, areal- og transportplanlegging i Hamarregionen.

I tillegg kommer Mjøsbyen samarbeidsforum, med Areal- og transportstrategi for Mjøsbyen.

1.6 Formål med fastsettelse av revisjon av kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel tar stilling til langsiktige utfordringer, og fastsetter de prioriterte områdene, mål og arealstrategi, som er retningsgivende utviklingen av kommunens virke som organisasjon og kommunesamfunnet som helhet. Den gir strategiske føringer for kommuneplanens arealdel og krever oppfølging i handling- og økonomiplanen.

Formålet med revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel er å vurdere kommuneplanen etter nye og oppdaterte forutsetninger og innsikter, samt komme med forslag til endringer. En revisjon innebærer en større gjennomgang av kommuneplanen, som åpner opp for diskusjoner om de langsiktige mål, delmål og strategier, og er en mulighet til å restrukturere planen og ta inn oppdaterte temaer.

Det er en instans for å vurdere oppdateringer av kommuneplanens samfunnsdel med hensyn til nasjonale og regionale føringer, aktuelle nasjonale lovendringer, fremtidige behov og samfunnsutviklingen i helhet.

I forbindelse med revisjonen skal det utarbeides et oppdatert kunnskapsgrunnlag, som identifiserer utfordringer og muligheter, og utgjør grunnlaget for diskusjoner om realistiske mål under revisjonen.

Kommuneplanens samfunnsdel setter innsatsområder for valgperioden og er et styringsverktøy for kommunestyret. I valget av prioriterte områder knyttes det forventninger til prioriteringer av ressurser over tid, og legger føringer for hvordan administrasjonen skal innrette arbeidet sitt.

Et fokusområde for denne revisjonen er at kommuneplanens samfunnsdel skal gi forutsigbarhet for forventninger til kommunens virksomhet, og samspillet med næringsliv, samt innbyggere og frivilligheten. I tillegg skal den reviderte samfunnsdelen sikre at kommunen er tilstrekkelig dynamisk og tilpasningsdyktig for den løpende utviklingen.

1.7 Retning for ny samfunnsdel

Målsetningen for revisjonen er at samfunnsdelen skal fungere som et retningsgivende styringsdokument for utviklingen av Stange, både som samfunn og virksomhet.

Retningen for revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel er:

- Ny, enklere og kortfattet og struktur forbedrer virksomhetens bruk av planen og tilgjengeligheten for kommunesamfunnet i helhet.
- Prioriteringer og langsiktige strategier forankres i kommunen og blant folkevalgte, og baserer seg på et kunnskapsgrunnlag med resultater fra folkehelseoversikt, dialoger og medvirkning

- Revidert samfunnsdel kan formidles enkelt og tydelig, som bidrar til oppfølging og dialog
- FNs bærekraftsmål følges opp og knyttes opp til nye prioriteringer
- Valgte satsningsområder er gjennomarbeidet og har konkrete delmål og som det knyttes forventninger til prioriteringer av ressurser over tid
- Langsiktig arealstrategi får delmål som er knyttet opp til valgte satsningsområder, og gir retning om arealbruk, langsiktig arealutvikling og utbyggingsmønster
- Samfunnsdelen med delmål har en tydelig kobling til Stanges handlings- og økonomiplan

2. Utredninger i planarbeidet

I arbeidet med revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel, legges det opp til utarbeidelse av et kunnskapsgrunnlag som forteller noe om utviklingstrekk og utfordringer i Stange kommune. Grunnlaget vil være utarbeidet og baseres på oppdatert folkehelseoversikt, brukerundersøkelse om boligbehov med medvirkning, utredninger av temaer nevnt i planstrategien og innsikter fra ulike sektorer i kommunens virksomhet.

Følgende avsnitt gir en oversikt over temaer til utredning som del av prosessen med revisjonen, hensikt og metode for utredningene. Øvrige grunnlag for kunnskapsgrunnlaget nevnes under 3. Planprosess. Det er tatt utgangspunkt i utredningstemaer som beskrevet i Status og utfordringer i Planstrategi 2024-2028. Det er i tillegg lagt til enkelte temaer det er behov for å utrede i tråd med nye statlige planretningslinjer² og temaer som får økende aktualitet fremover.

Figur 3: Foreslått prosess for revisjon

² Statlige planretningslinjer for klima og energi 4.2 a., 4.1 o., og 4.1 q. og Statlige planretningslinjer for areal og mobilitet 3.14 og 6.6

Utredninger i planarbeidet	Hensikt	Metode og omfang
<p>Operasjonalisering av FNs bærekraftsmål med valg av satsningsområder</p>	<p>Vurdere status og utvikling innen bærekraftsmålene Diskutere justeringer i forhold til revisjon og oppdatere tiltak</p>	<p>Tar utgangspunkt gjennomført arbeid ifb. U4SSC-kartlegging³</p>
<p>Tallgrunnlag og vekstmål</p>	<p>Oppdatere kunnskapsgrunnlaget</p> <p>Grunnlag for satsingsområder og arealstrategien</p> <p>Diskutere vekstmål ift. Livskvalitet, kostnader ved spredt utvikling og fremtidig tjenestebehov</p>	<p>Dialog og kunnskapsinnhenting</p>
<p>Strategisk tilrettelegging for ønsket utvikling innen: befolkning, lokalsamfunn, arbeidsplasser, næringsliv og tjenstebygg</p>	<p>Vurdere tilrettelegging for bolig og bosetting, næringsliv og innovasjon, oppvekst, omsorg og helse, tjenestebygg, miljø og klima, folkehelse og kultur. Gi føringer og tydeliggjøre sammenhenger i langsiktig arealstrategi</p> <p>Vurdere eldres tjeneste-, bolig- og sosialbehov</p> <p>Vurdere virkningene av samfunnsdelen for klimagassutslipp og klimatilpasning, vurdere utviklingstrekk som kan medføre endringer i klimagassutslipp</p> <p>Vurdere utviklingstrekk som kan medføre betydelige endringer i energibehov og muligheter for lokal energiproduksjon, virkemidler for effektiv og fleksibel energibruk</p>	<p>Intern kunnskapsinnhenting, kartlegging, behandling i relevante råd, innbyggerkartlegging og politiske verksteder</p> <p>Benytte oversikt over status og utfordringer og folkehelseoversikt som kunnskapsgrunnlag</p>

<p>Boliger og bosetting</p>	<p>Kartlegge tjenestebehov, boligønsker og flytteønsker i Stange kommune, inkludert deleløsninger, tjenester, bygninger, bevegelsesmønstre og boligtyper</p> <p>Oppdatere kunnskapsgrunnlaget for boligrotasjon og snittalder i tettstedene</p> <p>Vurdere boligsosiale hensyn og innordne overordene mål og strategier for det boligsosiale i samfunnsplanlegging i tråd med ny boligsosial lov §5</p> <p>Kartlegge muligheten for gjenbruk av eksisterende bygningsmasse, vurdere fellesskapsløsninger</p>	<p>Benytte innbyggerkartlegging, behandling i Eldrerådet, Barne- og ungdomsrådet og Rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse</p> <p>Innhenting av tilgjengelige data</p> <p>Samarbeid, bruke innsikter fra innbyggerundersøkelse</p> <p>Bruke innsikter fra innbyggerundersøkelse</p>
<p>Føringer for oppvekst, helse og mestring</p>	<p>Vurdere sider ved Barnevernsreformen og unges utenforskap</p> <p>Demografiendringer i kommunene over lengre tid sett opp mot regional og nasjonal utvikling</p> <p>Utvikling av behov for omsorg</p>	<p>Dialog og kunnskapsinnhenting</p>

³ United for Smart and Sustainable Cities (U4SSC) er et FN-verktøy som måler hvor smart kommunen jobber med bærekraft, i henhold til miljømessige, økonomiske og sosiale dimensjoner. I forbindelse med kartleggingen fikk kommunen utarbeidet en analyse av Norsk Bærekraftsenter og ITU.

Overordnede vurderinger av økonomiforvaltning	Knytte delmål i til prioriteringer i handlings- og økonomiplan. Gir forventninger til prioriteringer av ressurser over tid.	Benytte det budsjett- og planleggingsverktøyet Framsikt
Arealstrategi	<p>Knytte arealstrategien opp til satsingsområder</p> <p>Vurdere videreføring av punktene gjeldende arealstrategi</p> <p>Diskusjon om vurderingskriterier for arealinnspill</p> <p>Diskusjon om jordvernshensyn, jordvernstrategi i tråd med nasjonale forventninger og nasjonal oppdatert jordvernstrategi</p> <p>Diskusjon om naturverdier og biomangfold</p> <p>Diskusjon om forventninger til arealer for fornybar kraftproduksjon og effektiv arealutnytting</p>	Kunnskapsinnhenting, politisk verksted

3. Planprosess

3.1 Forankring

Formannskapet er instans for innstilling av planprogram og revisjon av kommuneplanens samfunnsdel til vedtak i kommunestyret.⁴ I arbeidet med revisjonen vil det gjennomføres forankring gjennom ulike typer dialoger i kommunen og politiske verksteder med formannskapet. Revisjonen vil behandles i de ulike rådene i løpet av høringsperioden for revisjonen.

⁴ Delegeringsreglementet 3.1

3.2 Medvirkning

Medvirkning er en løpende del av kommunens virksomhet i arbeidet med revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel, og inkluderer dialoger, innhenting av kunnskap og høring og offentlig ettersyn, samt samhandling med regionale myndigheter.

Et utgangspunkt for medvirkning er innsikter fra dialogmøter gjennomført i medvirkningen «fremtidsverksted» i 2022-2023. Denne medvirkningen var åpne folkemøter på Ilseng, Ottestad, Romedal, Vallset, Åsbygda om fremtidig utvikling av nærområdene, og en oppsummering av disse innspillsmøtene vil inngå i kunnskapsgrunnlaget.

Det vil gjennomføres en medvirkningsprosess i form av digital kartlegging av innbyggernes tjeneste- og boligønsker fremover. Innbyggerkartleggingen utformes som et digitalt spørreskjema med hensikt å kartlegge innbyggeres flytteønsker, boligønsker, bevegelsesmønstre, lokalkunnskap og tjenesteønsker for utviklingen av tettsteder og bygder. Deltakelsen i kartleggingen vil deles på offentlige nettsider og drøftes med Eldrerådet, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse og Ungdomsrådet. Resultatene fra kartleggingen vil inngå i kunnskapsgrunnlaget for det andre politiske verkstedet i arbeidet med revisjonen.

Videre vil forslag til planprogram og senere foreslått revisjon av kommuneplanens samfunnsdel legges ut på høring og til offentlig ettersyn med mulighet om å komme med skriftlig innspill, og en åpen dag hvor det er mulig å komme med muntlige innspill.

Bærekraftsmål 16 handler om å fremme fredelige og inkluderende samfunn med sikte på bærekraftig utvikling er spesielt viktig i denne prosessen. Delmål 16.6 er spesielt relevant, som handler om å “utvikle velfungerende, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivåer.” Dette gjelder grunnleggende både for medvirkning innad i kommunens virksomheter i utarbeidelse av revisjonen og utad i form medvirkning for å etablere gode innsikter i kunnskapsgrunnlaget og åpne høringsrunder når foreslått revisjon foreligger.

Revisjon av kommuneplanens samfunnsdel Foreslått arbeidsprosess, detaljert

3.3 Hvordan gi merknader til foreslått planprogram

Skriftlige innspill til planprogrammet sendes digitalt til postmottak@stange.kommune.no og merkes med: "Planprogram kommuneplanens samfunnsdel".

Per post kan innspill til planprogrammet merkes med saksnummer og sendes til Postboks 214, 2336 Stange.

Frist for merknader til planprogrammet er 4. april.

Innspillene blir sortert, oppsummert og kommentert av kommunedirektøren. Oppsummeringen med kommentarer følger som et vedlegg til planprogrammet når det går til politisk behandling.

3.4 Framdrift og medvirkningsplan

Framdriftsplan for vedtak av planprogrammet:

29. januar 2025: Planprogrammet for revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel legges frem for behandling av formannskapet

Februar – april 2025: Varsel av planoppstart, høring og offentlig ettersyn.

13. mars – 27. mars: Behandling i Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Eldrerådet og Ungdomsrådet

19. mars: Behandling i Planutvalget og Driftsutvalget

April-juni 2025: Sluttbehandling av planprogrammet i kommunestyret

Fremdrift i for arbeidet med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel	Tidsperiode
Forslag til planprogram legges på høring og til offentlig ettersyn	Februar – april
Kommunestyret fastsetter planprogram for kommuneplanens samfunnsdel	April - mai 2025
Oppstart av planarbeid med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel	April - mai 2025
Medvirkning: innbyggerkartlegging til kunnskapsgrunnlag	April - august 2025

Dialoger med intern arbeidsgruppe, utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag	April-november
Første politiske verksted	Mai/juni 2025
Bearbeiding av innspill Dialoger	August 2025
Andre politiske verksted	September 2025
Behandling av revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. Kommunestyret legger kommuneplanens samfunnsdel ut på høring og til offentlig ettersyn. Høringer i Eldrerådet, Ungdomsrådet og Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Åpen dag.	Januar 2025
Bearbeiding av innkomne merknader og innspill	Februar 2025
Kommunestyret sluttbehandler revisjon av kommuneplanens samfunnsdel	Mars-mai 2026